

Bye-bye EU!

(Van-e élet a közösségen kívül?)
(Vagy: Vissza a múltba?)¹

A déli periféria országainak elhúzódó, krónikus válsága láttán úgy tűnik, hogy az Európai Unió keretei között sem gazdasági felzárkózásunk, sem az adósságtól való megszabadulásunk nem oldható meg. A közös/egységes piac újratermeli a fejlettségi szintkülönbségeket, mert a gyengébb gazdaságú országok nem védekezhetnek az erősek exportja ellen és nem támogathatják saját nemzeti iparukat. Valutaleértékeléssel sem védhetik és élénkíthetik a gazdaságot; ha eurójuk van, akkor azért nem, ha pedig nemzeti valutájuk, akkor a magas eladósodottság nem teszi lehetővé a leértékelést (a leértékelt valutában ugyanis megnő a törlesztés és a hitel refinanszírozása). A kohéziós alapból kapott támogatások inkább az infrastruktúra fejlesztését, semmint a versenyképesség közvetlen javítását szolgálják. Az adósság refinanszírozásának terhe és a Bizottság értelmetlen szigora a költségvetési deficit három százalékon alul tartására elfojtja a gazdasági növekedést. A kettős mérce és a nemzeti érzésünket sértő igazságtalan támadások még tovább fokozzák szkepticizmusunkat. Ezért érthető, ha sokan legszívesebben bevágnák az EU ajtaját, mint egy redves ólajtót és azt hiszik, hogy egyedül jobban boldogulnánk.

Milyen lehetőségeket teremtene a kilépés és milyen hátrányokkal járna? A nemzeti bank „államosítása” nem csak a devizatartalékok egy részének óvatos felhasználását tenné lehetővé az adósság csökkentésére, de a költségvetés hiányának olcsó finanszírozását is. Ez inflációs veszéllyel járna, de kellő kormányzati önmérséklet mellett az infláció kordában tartható. Argentína példáján azt láthatjuk, hogy a hiperinfláció kialakulásában nyilvánvalóan szerepet játszott, hogy a nemzeti bank finanszírozta a költségvetési hiányt, de az államcsőd bekövetkezhet defláció mellett is, és olyankor, amikor a bank nem finanszírozhatja a költségvetést. Az árfolyam érzékenysége miatt azonban ez a lépés valószínűleg mégsem jelentene megoldást: ha a bank államosítása megriasztja a külföldi tőkét, az árfolyam romlana, a refinanszírozás drágábbá válna; a kamatokat továbbra is magasan kellene tartani, s így a gazdasági növekedés sem indulna be. (Megjegyzem, hogy a mai európai intézményrendszerben a nemzeti bank államosítása olyan lenne, mint ájtatos templomi csendben elhangzó hangos káromkodás és az EU-ból való azonnali, mondhatni automatikus kizárásunkat jelentené. A nemzeti bankok kivonása az állami szuverenitás alól ugyanis azt a célt szolgálja, hogy a kormányok a költségvetési hiányt ne a saját bankjukkal finanszíroztassák meg, kénytelenek legyenek külső forrásokat igénybe venni. Azaz: a külföldiek jól kamatoztathassák megtakarításaikat az eladósodott országokban.)

Az EU aránya az exportunkban 2010-ben 77 százalék volt, importunkban 68 százalék. Magyarország oly mértékben be van ágyazódva az európai gazdasági integrációba, hogy a kilépés nem tekinthető reális „opciónak”. A nagy nemzetközi feldolgozóipari cégek (nálunk elsősorban autógyártók) leányvállalatai és az anyacégek között igen nagymértékű a közvetlen beszállítás és kereskedelem. Ezek adják a kivitel 4/5-ét, ezeken kívül szinte alig van magyar ipar. A közös/egységes piactól való eltávolodásunk – az újra megjelenő vámok miatt – csapást

¹ E rövid kis írás hosszabb, képekkel illusztrált változata itt olvasható: http://kisskaroly.x3.hu/valsagtan/bye-bye_eu.pdf

mérne rájuk, és nyilvánvalóan áttelepülnének „barátságosabb” országokba. Azaz: szinte alig maradna saját export-termékünk. Ezzel szemben állna a hazai ipar védelmének a lehetősége – a csere nem tűnik kedvezőnek. A konvertibilitást csak legfeljebb néhány évig tudnánk tartani, és olyan áron (még a jelenleginél is magasabb devizatartalékkal), ami eleve megkérdőjelezi a szcenárió realitását. És ha nem lenne elég exporttermékünk és lehetőségünk, miből finanszíroznánk az importot?

A dolgok ilyenén alakulása miatt *klíringrendszerek* kiépítése válna szükségessé, terméket cserélnénk termékre, s ezzel visszamennénk a múltba. Most egy rendszer része vagyunk, mely ránk kényszeríti a konvertibilitást, hiszen hogyan tudnák másképpen kivinni a külföldi vállalatok a profitot? Továbbá: konvertibilitás nélkül hogyan lennének képesek forintot venni a pénzügyi befektetők? És hogyan váltanák vissza Ft-betétjeiket nyugati valutákra? És hogyan vinnék ki az állampapírok kamatát? Egy ilyen kis ország és gyenge gazdaság valutáját egy nagy nemzetközi befektetési alap vagy bank napok alatt „tönkrevágná” ha az állna érdekében. Egyedül még jobban ki lennénk szolgáltatva a nemzetközi pénzpiacok kényének-kedvének, a nagy spekulánsoknak.

Az elmúlt húsz évben felnőtt egy generáció, mely nem tudja mit jelent az, ha a nemzeti valuta nem konvertibilis. Akár-mikor mehet külföldre, és szabadon átválthatja forintját nyugati valutákra és vissza. Szabadon vásárolhat, rendelhet az országhatárokon túlról, itthon minden nyugati terméket megkap. Vállalkozóként majdnem tetszés szerint vállalhat munkát külföldön, mint ahogy munkavállalóként is – kevés megszorítással – szinte bárhol elhelyezkedhet. Sőt, már egyetemistaként is tanult egy félévet külföldön. A konvertibilitás a XXI. század szabadsága. Szinte elképzelhetetlen, hogy egy ország népe ezekről a lehetőségekről lemondjon. A kötött devizagazdálkodás elsősorban az import korlátozását és rangsorolását jelenti. A fiatalabb generációk számára elképzelhetetlen, hogy választaniuk kelljen, mi a fontosabb: a nyugati autók, a laptop, a külföldi utazás, az itthon nem gyártott gyógyszerek, az állati takarmányok, vagy valamilyen, a hazai ipar számára nélkülözhetetlen alkatrész és intermedier. Az meg egyenesen elfogadhatatlan, hogy e választást valamilyen országos szervezet tegye meg, a fejük fölött...

Az EU agrárpolitikája kedvező lehetőségeket nyújt a magyar mezőgazdaság és vidékfejlesztés számára, melyekkel azonban mindeddig nem tudtunk élni. A kilépés által ugyan védettebbé válna a hazai mezőgazdaság, de elesnénk a nem jelentéktelen támogatásoktól és nehezebbé válna exporttermékeink bejutása a közös piacra. Az EU fejlett országai szívesen megveszik mezőgazdasági tömegtermékeinket, de a feldolgozottakat már nem, azokat ők exportálják, mert azon van a nagy haszon.

Bármennyire is nyilvánvaló, hogy esetünkben több síkon is működnek a jövedelmeket kiszivattyúzó pumpák (nemzetközi cégek anya- és leányvállalatai közötti tranzakciók, külföldi nagyvállalatok és bankok Magyarországon termelik meg a profitot az alacsony magyar bérek révén, a nagy külföldi kereskedelmi hálózatok fölözik le a kiskereskedelmi forgalom hasznát, a beáramló pénztökének fizetett magas, időnként 9-10 százalékos kamatok), az ezeknek véget vető kilépés nem reális választási lehetőség. Nemzeti büszkeségünket feladva, szívós igyekezettel és aprómunkával, és a nyílt konfrontáció helyett inkább ravaszsággal kell túlélésünkért harcolni az adott keretek között. A huszáros rohamok és bravúrok csak rontanak a helyzeten.

Egy vámunió részesei vagyunk, eltörölt belső és közös külső vámokkal, egységes közös piaccal. A kiválási folyamat bizarr dolog lenne. A 2004-es „tizes” felvétel után nagynehezen

beverekedte magát az EU-ba Románia és Bulgária, nemrégiben pedig Horvátország. Most szembetalálnánk magunkat az úton azokkal, akik befelé igyekeznek: Szerbiával, akinek sikerülni fog, Ukrajnával és Belorussziával, akiknél ez még a távoli jövő kérdése és Törökországgal, amely ország a több évtizedes hiábavaló igyekezet után most sértetten elfordult, megfáradt, az út szélén ül. Mi pedig „küzdjük kifelé” magunkat? Már annak az eldöntése is nehéz lenne, hogy a kilépés után milyen legyen a jogviszonyunk az EU-val.

A kívülállásra van példa: *Svájc és Norvégia*. Ők azonban Európa két leggazdagabb országa (Luxemburgot nem számolva). Ők nem azért lettek gazdagok, mert kívül maradtak, hanem olyan gazdagok, hogy megengedhették maguknak a kívülállást. Svájc átfogó kétoldalú egyezményekkel kapcsolódik az EU-hoz de nem tagja a közös piacnak. A csatlakozás előtt álló fő akadály a közvetlen svájci demokrácia, mely nem konform az uniós politikai gyakorlattal és elvekkkel.

Norvégia esetére érdemes több figyelmet fordítani. Norvégia tagja a közös/egységes piacnak, de nem tagja a közös vámunióknak és a harmadik országokkal folytatott közös kereskedelempolitikának és nem részese a közös agrárpolitikának. Nem vesz részt az EU döntéshozatali procedúráiban. De tudnunk kell, hogy ez a sajátos státusza nem egyedileg alakult ki. A gyökerek az EU és az EFTA közötti megállapodásokra vezethetők vissza. Időközben azonban Anglia, Svédország, Dánia, Finnország és Ausztria az EU tagjává vált, és így Norvégia (valamint rajta kívül még Izland és Lichtenstein) megrekedt a korábbi állapotban.

Mennyire felelnének meg nekünk ezek a státuszok? Norvégiának csak a közös/egységes piacra van szüksége; de az épp az a hely, ahol a periférikus országok hátrányai újratermelődnek, és ha valamelyik közülük még súlyosan eladósodott is (Görögország, Magyarország, Portugália), az eladósodása is újratermelődik, sőt, fokozódik.

Az EU most gyökeres átalakulás előtt áll – valószínűleg kétsebességűvé fog válni. Az átalakulás után majd lecsillapodnak a kedélyek, és megszűnik az a hiperérzékenység, ami a magyar politika sajátosságaival szemben megnyilvánul. Ezzel együtt bizonyára mozgásterünk is meg fog nőni. Az elvesztett/eladott/elkötöztetett belső piacok visszaszerzéséhez azonban még sok időre lesz szükség, és egy ennél is fontosabb változásra: a saját termékeinket és teljesítményünket megbecsülő nemzeti tudat kialakulására.

Bp, 2012 július 27.

Kiss Károly
köz-, világ- és környezetgazdász

(Megjelent a MN 2012. aug. 18-i számában)

Irodalom:

Antalóczy Katalin: Magyar külkereskedelmi rekordtöbbletek. hvg.hu, 2011. ápr. 13, web.

Blahó András (szerk.): Európai integrációs alapismeretek. Aula 2004.

Blahó András (szerk.): Európai integrációs alapismeretek. Aula 2007.

Dorogi Enikő: Norvégia és az Európai Unió kapcsolata. BGF 2005, web.

Kiss Károly: Bye-bye EU!

http://kisskaroly.x3.hu/valsagtan/bye-bye_eu.pdf

Kiss Károly: Követhetnénk-e az argentin utat?

http://kisskaroly.x3.hu/gazdpol/argentin_forгатokonyv.pdf

Kiss Károly: A Közös Piac csapdájában. http://kisskaroly.x3.hu/gazdpol/kozospiaci_csapda.pdf

KSH külkereskedelmi statisztikák; on line adatbázis.

Papp Erika: Svájc és az EU. Vele vagy nélküle? BGF 2004, web.